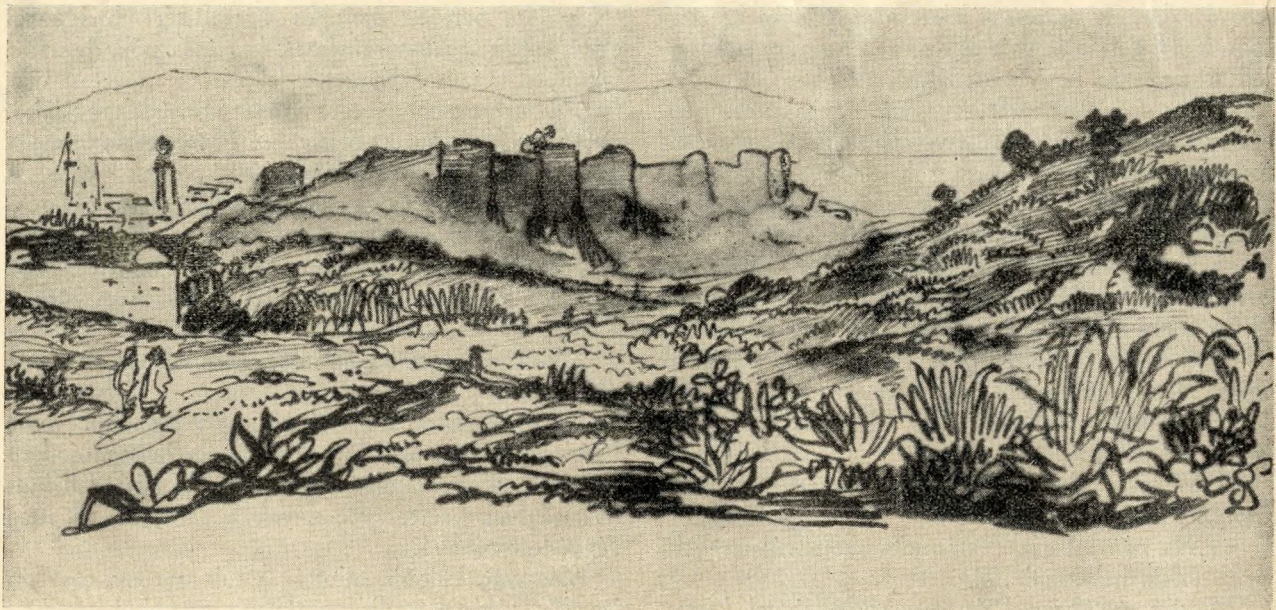

Lelet

Nyíltkör 1935. IX/15

E. Delacroix: Tanger falai

A MAJOVSZKY-GYŰJTEMÉNY KINCSEI

Ha lehetne, elhagynók a jótevő Majovszky Pál nevét éppen azért, mert talán senki sem irtózik úgy a nyilvánosságtól, mint ez a finom ízlésű gyűjtő, azonban nem említése céltalan lenne, mert a páratlan érdekes konvulutum, mellyel múzeumunk grafikai gyűjteménye gazdagodott,

éppen ritka lapjainál fogva közismert volt nemcsak a művészettörténészek, hanem a nagyközönség soraiban is. Akvarelljeinek, rajzainak jelentős részét már régebbi kiállításokról ismerjük és nevével kapcsolatban úton-útfélen emlegetik.

És méltán emlegették kincses mappájának egy-egy rajzát, vagy vízfestményét, mert nem egy akad a gyűjteményben, amely valamelyik festő legsikerültebb műve. A mikrokozmoszban benne van a makrokozmosz, ez volt Majovszky gyűjtésének elve s ezért, bár csak grafikát vásárolt, a legjobbat törekedett megvenni. Jól tudta, néha egy-egy kifejező vonásban, a művész egész énje benne van. A gyűjtemény másik érdeme, hogy a XIX. század szinte teljes grafikáját öleli fel. A kétszázharminc lap tehát egy művészeti korszak felfogásának irányzatáról ad majdnem pontos képet. Mivel pedig a mult század művészetében a hangadó szerepét éppen a francia művészet töltötte be, érthető, hogy a legtöbb rajz, vagy vázlat a gyűjteményben francia festő kezemunkája.

1911-től 1914-ig, tehát mintegy három év alatt jött létre a gyűjtemény, mégis — bár ez talán a gyűjtőnek nem is volt kitűzött célja — oktató jellegű. A XIX. század művészeti szellemének kialakulásáról az empire utáni időktől egészen az impresszionizmus befejeződéséig mindaz, aki s ami fontos, az együttesben szerepel.

A kiindulás azonban még régebbi. Hoggarth maró, mélyenjáró satírja, Rowlandson nevetésre ingerlő rajza, Gainsborough hangulatos, szentimentális édeskésége képezi a legkorábbi lapokat a gyűjteményben. Majd a klasszicista Ingres exakt rajzával, Bonnington lehetetlenségű vízfestményeivel indul a XIX. század. Delacroix a francia zseni, a romantika nagymestere, akinek a képzőművészetben körülbelül az a szerep jutott, mint Goethenek

V. van Gogh: Nunneni kert télen

Faustjával az irodalomban, döbbetesen szép hét vázlattal van képviselve. Villámlástól megrettentarabs paripájának démoni szilüettszerűsége és Szent Sebestyénje örökre felejthetetlen annak, aki csak egyszer is látta. A lányvonalú, érzelmős Millet éppen úgy mélyen emberi rajzaiban, mint nagy munkáiban. Minden egyes ceruzahúzása nagy szellemét sugározza. Courbetnek csak egy szénrajza jutott Majovszkyhoz s bár a nagy realista szakadatlanul körülbelül azt hirdette, hogy az érzés ne tengjen túl a művészetben, mert megárthat az egészségnek, mégis ezen a rajzán erősen szentimentális. Pedig a valóságkereső Courbet megvetette az érzelgősséget és ezért mondotta egy alkalommal gúnyosan, hogy Corot nagyobb festő, mint ő, mert az még azt is megfesti, amit nem is

Corot : Tájkép

lát. Courbetből a festő beszélt és mi mégis Corot kis ködös tájképe előtt állva, álmódzva, rajtafelejtkezünk a lehetfinomságú ceruzarajzon, egy nagy művész és nagy lélek apró remekén.

Azt szokták mondani: a művész munkája önmagába való betekintés. Hogy ez mennyire igaz, azt Manet három ittlező rajza is bizonyíthatja. Tükrök ezek, melyekben megjelenik előttünk a zseniális művész énje. Cezanne Csendéletén egy tányér gyümölcsöt látunk s ennek a hallatlanul egyszerű, éppen csakhogy elkezdett igénytelen akvarellnek alapján mégis feljogosítva érezzük magunkat arra, hogy kimondjuk az ítéletet: Cezanne korának egyik legnagyobb művésze. Renoir mámorosa a művészetnek és a francia szellem tökéletes kifejezője. Ez érvényesül rajzain is.

A bohémvilágnak világhírű mestere, a legszellemebb művészek egyike Toulouse-Lautrec, rajzai jellemzők a caffè chantantok abszintes fojtó levegőjének s a benne élő hervadtaknak csodálatos megfigyelőjére. Van Gogh örvénylő vonalú rajzain épúgy, mint Gauguin látszatra egyszerű, halványlila, rózsaszín vízfestményeiben ott a szíve dobbanása. Rodin, a szobrász egyszínnel lavirozott rajzai villámgyors megfigyelések. Ha még megemlítjük a párizsi levegőt elénkvarázsló Degast, a festészet Paganinijének, Menzelnek minden felett álló virtuoz művészi rajzait és a mi Rippl Rónaink szebbnél-szebb, jegyzőkönyvből kitépott lapjait, akkor a Majovszky-gyűjtemény legszebb virágaiból, legnagyobb értékeiből köztünk csokrot.

A Majovszky-gyűjtemény zárt egység s a tegnapi művészetét öleli fel. A Szépművészeti Múzeum számára különben is hézagpótló, mert éppen a XIX. század nagyjai eddig — beleértve természetesen a képeket is — szegényesen és meglehetősen hiányosan voltak benne képviselve.

Dr. Jajczay János

A. Renoir: Valcertáncosok